

JONES, LEWIS (1837 - 1904), Patagonia, arloeswr a llenor

Enw: Lewis Jones
Dyddiad geni: 1837
Dyddiad marw: 1904
Priod: Ellen Jones (née Griffith)
Plentyn: Eluned Morgan
Rhyw: Gwryw
Galwedigaeth: arloeswr a llenor
Maes gweithgaredd: Llenyddiaeth ac Ysgrifennu; Teithio
Awdur: Richard Bryn Williams

Ganwyd yng Nghaernarfon. Symudodd i Gaergybi a bu'n cyd-olygu 'r *Pwnsh Cymraeg* yno â'i gyd- argraffydd **Evan Jones** (Evan Jones, Caernarfon, wedi hynny). Symudodd drachefn i Lerpwl, a daeth yn un o brif arweinwyr y Mudiad Gwladfaol.

Anfonwyd ef a'r **Capt. Love Jones-Parry** i archwilio Patagonia yn 1862, a dychwelodd gydag adroddiad wedi ei orliwio nes bod yn anghywir, a pherswadio'r Cymry i fentro yno. Anfonwyd ef ac **Edwyn Cynrig Roberts** drosodd i baratoi'r lle i'r fintai gyntaf. Siomwyd yr ymfudwyr, bu cweryl, ac ymhen tri mis ymadawodd yntau i Buenos Aires, lle bu'n gweithio am ddeunaw mis fel argraffydd.

Pan glywodd fod y Cymry yn bwriadu gadael Patagonia yn 1867, aeth i lawr atynt, a thrwy ei ddawn areithyddol arbennig, fe'u perswadiodd i aros yno. Bu'n brwyad (rhaglaw) ym Mhatagonia dros Lywodraeth Ariannin am gyfnod byr - yr unig Gymro a ddaliodd y swydd erioed. Eithr bu yng ngharchar droeon hefyd dros hawliau'r Cymry. Daeth â gwasg argraffu yno, a chychwynnodd ddau bapur newydd, sef *Ein Breiniad*, 1878, a'r *Drafod*, 1891; cyhoeddir yr olaf yno hyd heddiw. Yn ystod ei ymweliad â Chymru yn 1885 bu'n annerch y Cymmrodorion, a chyhoeddwyd ei lyfr, *Y Wladfa Gymreig*, yn 1898.

Bu iddo ddwy ferch: un ohonynt oedd **Eluned Morgan** a'r llall yn briod â Llwyd ap Iwan, mab **Michael D. Jones**. Bu Lewis Jones yn arweinydd dewr yn y Wladfa am 35 mlynedd, ond torrodd ei galon pan ddifethwyd y wlad gan y gorlif yn 1899. Bu farw 24 Tachwedd 1904 yn 68 oed.

Awdur

Y Parchedig Richard Bryn Williams , (1902 - 1981)

Ffynonellau

R. Bryn Williams, *Cymry Patagonia* (Aberystwyth 1942), 13, 20-31, 43-6, 53, 61-4

R. Bryn Williams, *Straeon Patagonia* (Aberystwyth 1946)

R. Bryn Williams, *Rhyddiaith y Wladfa* (Dinbych 1949)

Darllen Pellach

Erthygl Wicipedia: **Lewis Jones**

Dolenni Ychwanegol

VIAF: 51472954

Wikidata: Q3401048

Dyddiad cyhoeddi: 1953

Hawlfraint Erthygl: http://rightsstatements.org/page/InC/1.0/

Mae'r Bywgraffiadur Cymreig yn cael ei ddarparu gan Lyfrgell Genedlaethol Cymru a Chanolfan Uwchefrydiau Cymreig a Cheltaidd Prifysgol Cymru. Mae ar gael am ddim ac nid yw'n derbyn cymorth grant. Byddai cyfraniad ariannol yn ein helpu i gynnal a gwella'r wefan er mwyn i ni fedru parhau i gydnabod Cymry sydd wedi gwneud cyfraniad nodedig i fywyd yng Nghymru a thu hwnt.

Ewch i'n tudalen codi arian am ragor o wybodaeth.

Arddull APA

Williams, R. B., (1953). JONES, LEWIS (1837 - 1904), Patagonia, arloeswr a llenor. *Y Bywgraffiadur Cymreig*. Adferwyd 13 Tac 2024, o <https://bywgraffiadur.cymru/article/c-JONE-LEW-1836>

Preifatrwydd a Chwcis
Hawlfraint
Y Prosiect
Cymorth
Cysylltu

LGC
NLW

LLYFRGELL
THE NATION

Nodiwr gan:
Llywodraeth Cymru
Supported by
Welsh Government